

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer V 2026/872

Datum 2026-06-11

Adressat

Socialdepartementet

Rektor

Yttrande över betänkandet Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Ert diarienummer: S2026/00236

Lunds universitet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss. Då betänkandet bedöms vara en expertremiss och expertisen finns inom flera verksamheter har universitetet valt att bifoga de yttranden som inkommit från fakulteterna i sin helhet.

Beslut

Beslut att avge de bilagda yttrandena från Juridiska fakulteten och Samhällsvetenskapliga fakulteten har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av administratör Anton Jönsson, Universitetsledningens stab.

Erik Renström

Dokumentet är signerat digitalt, se slutet av dokumentet.

JURIDISKA FAKULTETEN

YTTRANDE

Diarienummer
V 2026/872

Datum 2026-06-01

Adressat

Juridiska fakultetsstyrelsen
Titti Mattsson, professor

Rektor vid Lunds universitet
Att. administratör Anton Jönsson

Remiss: Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

S2026/00236

Juridiska fakultetsstyrelsen, som beretts tillfälle att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av professor Titti Mattsson.

Sedan kommittédirektiv 2023:160 har ett utrednings- och lagstiftningsarbete genomförts rörande omhändertagande av barn och unga inom socialtjänsten. Arbetet har resulterat i två större statliga offentliga utredningar. Det första resultatet var delbetänkandet SOU 2025:38 – Att omhänderta barn och unga. I denna del av arbetet låg fokus på en översyn av grunderna för vård.

Föreliggande slutbetänkande, SOU 2026:8 – Rättssäker samhällsvård för barn och unga fokuserar hur tvångsvården beslutas, genomförs och avslutas, inklusive rättssäkerheten i LVU-processen. Juridiska fakulteten vid Lunds universitet anser att förslagen till ändringar och tillägg i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser av vård av unga, lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård, offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), socialtjänstlagen (2025:400), socialtjänstförordningen (2025:468) samt förslag till ny lag om provtagning av vårdnadshavare och föräldrar inför umgänge och upphörande av omhändertagande för vård i huvudsak innebär ett förtydligande av barns rättigheter i handläggningen och kontrollen av vården, en förstärkning av rättssäkerheten i själva processen kring tvångsvård samt ett förbättrat och tydligare språkbruk.

Barnrättsperspektivet återfinns genomgående i flera av förslagen och belyses exempelvis i den nya 14 § LVU där barnets rätt till umgänge med såväl föräldrar och vårdnadshavare som syskon och andra närstående fastslås (samt motsvarande skyldighet att skydda barnet och reglera umgänget för barnet vid behov för att tillgodose barnets bästa). Likaså stärks skyddet i 32 § LVU vid barns umgänge med vårdnadshavare och föräldrar när misstanke föreligger att den vuxne kan vara påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker med mera genom möjligheten att ålägga den vuxne att genom provtagning säkerställa att denne inte är påverkad inför umgänget med barnet.

Det är vidare positivt med förslaget om ett ökat inslag av sakkunskap i såväl socialnämnd som domstol genom Socialstyrelsens försorg. Sakkunniga kan fylla en viktig funktion i handläggning och processer för att kunna fatta väl underbyggda beslut i enlighet med barnets eller den unges bästa, inte minst i komplicerade ärenden.

Däremot ställer sig Juridiska fakultetsstyrelsen tveksam till en möjlig ordning att åklagare under vissa omständigheter kan fatta beslut om omedelbara omhändertaganden. En sådan ordning riskerar att leda till att otydlighet och rättsosäkerhet uppstår när flera myndigheter kan fatta samma typ av beslut men även att tilliten till socialtjänsten och rättsordningen kan försämrans.

Enligt delegation

Titti Mattsson

SAMHÄLLS-
VETENSKAPLIGA
FAKULTETEN

REMISSYTTRANDE

Diarienummer V 2026/872

Datum 2026-06-01

Rektor

Dekan

Yttrande för remissen: Rättssäker samhällsvård för barn och unga (SOU 2026:8)

Er referens: S2026/00236

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerade remiss, avger följande yttrande. Yttrandet har utarbetats i nära, gemensam och aktiv samverkan mellan Socialhögskolan, Institutionen för Psykologi och Rättsociologiska institutionen. Medverkande från Institutionen för Psykologi har varit professor Elia Psouni, från Rättsociologiska Institutionen fil dr Anna Sonander och från Socialhögskolan fil dr Ulrika Levander och adjunkt Annica Lindh. Huvudansvarig har varit docent Lupita Svensson från Socialhögskolan.

Sammanfattning

Samhällsvetenskapliga fakulteten välkomnar utredningens ambition att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten i samhällsvården. Betänkandet innehåller flera viktiga och välmotiverade förslag, inte minst avseende tydligare information till vårdnadshavare, ökad sakkunskap i LVU-processen samt förstärkt skydd för barn i utsatta situationer.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill samtidigt framhålla att rättssäkerhet i samhällsvård inte enbart är en juridisk fråga utan också en organisatorisk, relationell och kunskapsbaserad praktikfråga. Formella regler och ökade processuella krav garanterar inte i sig rättssäkerhet i praktiken. Rättssäkerhet skapas i mötet mellan barn, professionella och organisation och förutsätter tid, kontinuitet, professionellt omdöme samt fungerande samverkan mellan olika aktörer.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill särskilt betona att konsekvenserna för barn som berörs av de föreslagna förändringarna behöver ges en mer framträdande plats i analysen. Barnets rätt att komma till tals, få begriplig information, skyddas från skadliga situationer samt ges stabilitet och kontinuitet påverkas av flera av de föreslagna reformerna. Detta aktualiserar centrala principer i barnkonventionen, särskilt artikel 3 om barnets bästa, artikel 12 om barns rätt till delaktighet, och artikel 19 om skydd mot våld och skadliga situationer. Ökade processkrav, fler sakkunniga och utökade kontrollmekanismer riskerar att skapa komplexa och fragmenterade processer som kan försvåra barns delaktighet och påverka deras rätt till integritet, begriplighet och likvärdig behandling. En rättssäker samhällsvård för barn och unga förutsätter därför att organisatoriska och relationella förutsättningar stärks parallellt med juridiska reformer, så att barnets bästa kan tillämpas som en levd princip i praktiken.

Flera av utredningens förslag innebär ökade krav på dokumentation, uppföljning, samordning och processhantering. Även om dessa förändringar syftar till att stärka rättssäkerheten, finns en risk att de samtidigt leder till ökad administrativ belastning och minskat utrymme för relationellt arbete och fördjupade professionella bedömningar. Utredningens rättssäkerhetsambitioner behöver därför kompletteras med tydligare analyser av potentiella organisatoriska konsekvenser, resursbehov, samt påverkan på professionellt handlingsutrymme.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill betona att LVU ytterst är en skyddslagstiftning för barn och unga, inte ett instrument för kriminalpolitik eller samhällskontroll. I en tid där flera parallella lagstiftningsinitiativ påverkar såväl hur barn och unga ses och behandlas, som socialtjänstens arbete, finns ett behov av att värna att lagstiftningen vilar på en evidensgrund avseende villkoren för barns utveckling. Lagstiftning som rör barn behöver utformas med utgångspunkt i vetenskaplig kunskap om barns behov, relationella sammanhang och utvecklingsprocesser, liksom i evidens om vilka insatser som faktiskt stärker barns utveckling, trygghet, och långsiktiga livsvillkor. Ett barnrättsbaserat perspektiv förutsätter att

barns röster och erfarenheter ges betydelse, och att rättsliga reformer drivs av kunskap om vad som främjar barns bästa. Det är särskilt viktigt att lagstiftningen beaktar hur stödjande och tillitsbaserade insatser påverkar barns utveckling över tid, och att barns rättigheter inte underordnas kontroll- eller säkerhetspolitiska syften. Vikten av att upprätthålla lagstiftningens barnrättsliga grund och säkerställa att förändringar inte leder till ökad komplexitet, minskad likvärdighet eller förskjutningar mellan stödjande och kontrollerande funktioner i socialtjänstens arbete kan inte nog understrykas.

Nya undersökningar/bakgrundsinformation

Forskning inom socialt arbete och rättssociologi visar att rättssäkerhet i barnavårdsprocesser behöver förstås som något som görs i praktiken, snarare än som enbart en fråga om formella regler och juridiska garantier. Forskning inom utvecklingspsykologi betonar barns delaktighet inte enbart som en demokratisk eller rättslig princip, utan också som en central förutsättning för utveckling. Hjärnans utveckling och den tidiga kognitiva utvecklingen bygger på barns möjligheter att vara aktiva i sina uppväxtmiljöer. Att senare kunna påverka beslut och bli tagna på allvar stärker barns motivation och initiativtagande, självförtroende och känslan av sammanhang. Samtidigt visar utvecklingspsykologisk forskning att barns delaktighet inte kan förstås som något individuellt och isolerat, utan behöver möjliggöras genom relationella sammanhang präglade av trygghet, kontinuitet och tillit. Det är i stabila och förtroendefulla relationer som barn ges reella möjligheter att formulera sina behov, förstå processer och vara delaktiga i frågor som rör deras liv. Barns upplevelser av delaktighet, begriplighet, kontinuitet och tillit till professionella är centrala komponenter i en rättssäker process.

Studier visar samtidigt att ökade krav på standardisering, dokumentation och processuell kontroll kan få oavsiktliga konsekvenser för det professionella arbetet. När administrativa krav ökar finns en risk att utrymmet för relationellt arbete, kontinuitet och kvalificerade helhetsbedömningar minskar. Detta är särskilt relevant inom samhällsvård där långsiktiga relationer, förtroende och

professionellt omdöme ofta är avgörande för både skydd och förändringsarbete.

Fakulteten vill därför också framhålla vikten av att analysera hur olika reformer inom den sociala barn- och ungdomsvården samverkar. Den samtidiga utvecklingen av nya regler om skyddat boende, förändrade grunder för LVU och utökade kontroll- och uppföljningsmekanismer riskerar att skapa ett komplext och svåröverskådligt regelverk. Detta kan påverka både rättstillämpning, likvärdighet mellan kommuner och barns möjlighet att förstå de processer som rör dem.

Utredningsförslaget: Avsnitt "3. Ökad sakkunskap i LVU-processen"

Samhällsvetenskapliga fakulteten delar utredningens bedömning att det finns behov av ökad sakkunskap i LVU-processen och ser positivt på ambitionen att stärka kvaliteten i beslutsunderlagen. Särskilt angeläget är att komplexa frågor kring barns utveckling, trauma, psykisk hälsa och familjedynamik kan belysas genom tvärprofessionell kompetens. Samtidigt vill fakulteten framhålla att rättssäkerhet inte nödvändigtvis stärks genom fler externa expertutlåtanden i sig. Det avgörande är hur kunskap integreras i beslutsprocessen och hur ansvarsfördelningen mellan olika aktörer utformas. Det finns en risk att en ökad användning av externa sakkunniga leder till fragmenterade bedömningsprocesser där socialtjänstens helhetsansvar försvagas. Om olika professionella bedömningar produceras parallellt utan tydliga strukturer för samordning, kan det bli svårare att skapa sammanhängande analyser av barnets situation.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill därför betona vikten av multidisciplinära arbetssätt, där sakkunskap integreras i gemensamma bedömningar snarare än tillförs som separata expertutlåtanden. Utifrån utvecklingspsykologisk forskning är det särskilt viktigt att bedömningar av barns behov och situation inte reduceras till isolerade risk- eller symtombedömningar, utan förstås i sitt relationella och utvecklingsmässiga sammanhang. Barns utveckling formas i kontinuerliga samspel med omsorgspersoner och andra betydelsefulla relationer, vilket innebär att analyser av barns psykiska hälsa,

anknytning, trauma och psykosociala utveckling, behöver integreras med kunskap om barnets vardagliga miljöer och relationella erfarenheter.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill också understryka att socialt arbete i sig utgör en sakkunskapsdomän i barnavårdsprocesser. Socialtjänstens bedömningar bygger inte enbart på administrativa eller juridiska överväganden, utan på professionell kunskap om barns livsvillkor, relationer, risk- och skyddsfaktorer samt förändringsprocesser. För att stärka kvaliteten och rättssäkerheten i LVU-processen är det därför viktigt att olika professionella kunskapsperspektiv integreras och samverkar i gemensamma bedömningar inom socialtjänsten. Medicinsk, psykologisk, social och juridisk kompetens behöver komplettera varandra för att möjliggöra en samlad förståelse av barnets situation, behov och utvecklingsvillkor. En sådan tvärprofessionell kunskapsintegration förutsätter samtidigt att de olika professionernas kompetenser erkänns som ömsesidigt betydelsefulla, och att bedömningar utformas genom dialog och gemensamt ansvarstagande kring barnets bästa.

Det är av stor vikt att beslutsprocesser och organisatoriska förutsättningar utformas på ett sådant sätt att de professionella aktörer som ytterst ansvarar för bedömningar och beslut, också ges reella möjligheter att ta ett välgrundat och långsiktigt ansvar för dessa.

Vidare är det oklart hur ett ökat antal sakkunniga aktörer påverkar barnets delaktighet i praktiken. Om barnet i större utsträckning förväntas möta flera professionella och återkommande beskriva sina erfarenheter, finns en risk för fragmenterade processer och ökad belastning på barnet. Om sakkunskap istället tillförs genom indirekta utlåtanden, finns en risk att barnets perspektiv förmedlas genom flera led och därmed förloras i närhet och sammanhang. Det finns därför behov av tydligare analyser av hur samordning mellan aktörer ska organiseras, hur socialtjänstens professionella ansvar ska värnas, samt vilka organisatoriska och resursmässiga konsekvenser förslagen får för kommunerna.

En ökad mängd aktörer kring barnet kan också innebära risker för fragmentering av ansvar och bedömningar. Utredningens ambition att stärka barns rättigheter genom fler professionella funktioner, sakkunniga, ombud och stödpersoner är i grunden positiv. Samtidigt kan ett stort antal parallella aktörer, exempelvis sakkunniga, barnsekreterare, familjehemssekreterare, föräldrasekreterare, juridiska ombud och representanter från civilsamhället innebära att ansvaret för hur barnets bästa ska förstås och omsättas i praktiken blir otydligt. Även om samtliga aktörer delar målsättningen att värna barnets bästa kan det finnas betydande skillnader i hur barnets behov, skydd, delaktighet och långsiktiga utveckling ska bedömas och prioriteras. Sådana parallella och ibland motstridiga perspektiv riskerar att skapa otydliga och splittrade processer som kan försvåra kontinuitet, stabilitet och sammanhållna bedömningar kring barnet. För barn kan detta också innebära att relationer och ansvarsförhållanden blir svåra att överblicka, vilket kan påverka både begriplighet och tillit till processen negativt. Fakulteten ser därför behov av tydligare analyser av hur ansvar, mandat och samordning mellan olika aktörer ska organiseras så att barnets bästa kan hållas samman i praktiken.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill särskilt framhålla att barns egna erfarenheter och uttryck behöver ges en tydlig plats i bedömningar. För att barns perspektiv ska kunna förstås och tillmätas betydelse krävs professionella processer som präglas av kontinuitet, tillit och relationell kompetens. Bedömningar som huvudsakligen bygger på kortvariga eller fragmenterade kontakter riskerar att ge en begränsad förståelse av barnets situation och utvecklingsbehov. Fakulteten vill därför lyfta behovet av långsiktiga strukturer för interprofessionellt arbete mellan socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, skola och hälso- och sjukvård.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill därutöver betona att tvärprofessionell samverkan därför måste organiseras utifrån ett tydligt barnrätts- och utvecklingsperspektiv. För att samverkan ska bli meningsfull krävs inte enbart tillgång till olika professionella kompetenser, utan också strukturer som möjliggör gemensam kunskapsintegration, kontinuitet och ett delat ansvar för helhetsbedömningen av barnets situation. En central förutsättning är

att barns behov, erfarenheter och utvecklingsvillkor utgör den sammanhållande utgångspunkten för samverkan, snarare än de olika verksamheternas organisatoriska logiker eller avgränsade uppdrag. Tvärprofessionella processer behöver därför skapa utrymme för gemensam reflektion kring hur biologiska, psykologiska, sociala och relationella faktorer samspelar i det enskilda barnets utveckling och livssituation. Detta är särskilt viktigt i ärenden där barn befinner sig i långvarig utsatthet, trauma eller instabila omsorgsmiljöer.

Forskning visar vidare att barns delaktighet och möjligheter att uttrycka sina erfarenheter påverkas starkt av relationella och kommunikativa villkor. En barnfokuserad samverkan förutsätter därför kontinuitet i professionella relationer, tillitsfulla processer och former för kommunikation som är anpassade till barns utvecklingsnivå och förutsättningar. Barns röster behöver inte endast inhämtas, utan också förstås och tolkas i sitt sammanhang och tillmätas reell betydelse i bedömningar och beslut.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill också framhålla vikten av att tvärprofessionell samverkan präglas av tydlighet kring ansvar, mandat och kunskapsbidrag. Utan gemensamma ramar finns en risk att barns situation fragmenteras mellan olika professionella perspektiv eller att ansvaret för helhetsbedömningen blir otydligt. En barnrättsbaserad samverkan behöver därför bygga på ömsesidig förståelse mellan professioner, gemensamma analysprocesser och ett långsiktigt ansvarstagande för barnets utveckling, skydd och möjligheter till stabila relationer och delaktighet. Tvärprofessionella arbetsätt behöver utformas så att olika kompetenser samverkar i gemensamma och långsiktigt hållbara analyser, där barnets utveckling, relationer och möjligheter till delaktighet hålls samman i en helhetsbedömning.

Utredningsförslaget: Avsnitt "5. Tidsfrister vid beslut om omedelbart omhändertagande och verkställighet av vård"

Samhällsvetenskapliga fakulteten delar utredningens ambition att skapa ökad förutsebarhet och tydlighet i processer kring omedelbara omhändertaganden och verkställighet av vård. Tidsfrister kan bidra till rättssäkerhet genom att motverka utdragna och otydliga processer.

Samtidigt handlar inte rättssäkerhet enbart om snabbhet och formell förutsebarhet. Rättssäkra bedömningar förutsätter också att det finns tillräcklig tid för informationsinhämtning, analys, samordning och professionella överväganden. Det finns därför en risk att tidsstyrning i ökande grad används som ett centralt styrningsinstrument inom samhällsvården, utan att tillräcklig hänsyn tas till hur detta påverkar kvaliteten i utredningsarbetet. För barn och unga i komplexa och föränderliga livssituationer krävs ofta stabila bedömningsprocesser, kontinuitet och relationellt arbete för att bedömningar ska bli rättssäkra i praktiken.

Samhällsvetenskapliga fakulteten ser positivt på förslaget att socialtjänsten i vissa situationer ska kunna avvakta med att underrätta parter när det finns risk att barnet annars hålls undan. Detta kan stärka skyddet för barnet. Samtidigt vill fakulteten uppmärksamma behovet av samordning mellan olika lagstiftningar. I dag gäller exempelvis olika tidsfrister för utredningar enligt LVU, respektive lagen om placering av barn i skyddat boende. Skillnader mellan dessa regelverk riskerar att skapa osäkerhet och variation i praktiken. En större harmonisering av tidsfrister och processuella regler vore därför önskvärd.

Långa tidsramar för verkställighet riskerar att skapa instabilitet och osäkerhet för barn och unga. Även om flexibilitet ibland är nödvändig behöver barnets behov av kontinuitet och begriplighet väga tungt.

Utredningsförslaget: Avsnitt "6. Förutsättningarna för att ett omhändertagande för vård ska upphöra"

Samhällsvetenskapliga fakulteten ser positivt på ambitionen att tydliggöra kriterierna för när vård enligt LVU ska upphöra. Ökad transparens och tydlighet kan stärka både rättssäkerheten och vårdnadshavares möjligheter att förstå vilka förändringar som krävs. Samtidigt är bedömningar av förändring och omsorgsförmåga alltid komplexa och kontextbundna. Begrepp som "varaktig och genomgripande förändring" kan inte fullt ut operationaliseras genom generella kriterier, utan kräver professionella helhetsbedömningar.

Det finns en risk att ökade krav på formaliserade kriterier leder till mer juridifierade processer där fokus förskjuts, från långsiktigt förändringsarbete, till dokumentation och processföring.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill därför framhålla vikten av att professionellt handlingsutrymme och relationellt arbete fortsatt ges stor betydelse i bedömningar om vårdens upphörande. För att sådana bedömningar ska kunna genomföras rättssäkert och med hög kvalitet, krävs en fortsatt fördjupad och relevant kunskaps- och kompetensutveckling inom socialtjänsten. Det gäller särskilt kunskap om barns utveckling, konsekvenser av trauma och våldsutsatthet, psykisk ohälsa hos barn och föräldrar samt hur omsorgsförmåga påverkas av relationella, sociala och kontextuella faktorer över tid. Det är även viktigt att betona behovet av stärkt kompetens i att bedöma förändringsprocesser i familjer, inklusive förmågan att skilja mellan tillfälliga anpassningar och mer varaktiga förändringar i omsorgsmiljö och föräldrafunktion. Därtill behövs en fortsatt fördjupad kompetens kring kommunikation med barn i olika åldrar och livssituationer, så att barns erfarenheter och perspektiv kan integreras i bedömningar av vårdens upphörande på ett rättssäkert och utvecklingspsykologiskt informerat sätt.

Samhällsvetenskapliga fakulteten ser mycket positivt på förslagen om förbättrad information till vårdnadshavare. Tydlig information om skälen för vård, vad som krävs för återförening och hur processerna ser ut är centralt för rättssäkerheten, och kan bidra till ökad begriplighet och legitimitet. Samtidigt bör det understrykas att

information i sig inte är tillräckligt, utan kräver tid, kontinuitet och möjlighet till dialog mellan professionella, barn och vårdnadshavare.

Utredningsförslaget: Avsnitt ”7. Stärkt skydd och rättssäkerhet vid umgänge och upphörande av ett omhändertagande”

Samhällsvetenskapliga fakulteten delar utredningens bedömning att frågor om umgänge och återförening är centrala ur både barnrätts- och rättssäkerhetsperspektiv. Bedömningar kring umgänge är ofta komplexa och kräver avvägningar mellan barns behov av skydd, stabilitet och relationer till föräldrar och andra närstående. Det är därför positivt att ambitionen att stärka beslutsunderlag och tydliggöra processer finns.

När det gäller förslagen om obligatoriska drogtestar vill fakulteten dock framhålla behovet av proportionalitet och försiktighet.

Drogtester innebär betydande integritetsintrång och riskerar att bidra till standardiserade kontrollpraktiker om de används rutinmässigt.

Samhällsvetenskapliga fakulteten efterfrågar därför tydligare analyser av: evidensläget kring drogtesters betydelse för barns säkerhet, hur proportionalitetsbedömningar ska göras, hur barnets bästa ska vägas mot kontrollintressen, samt hur relationellt arbete och tillit påverkas när kontrollinstrument ges ökad betydelse.

Samhällsvetenskapliga fakulteten ser däremot positivt på förslaget att socialnämnden ska ha ett tydligare ansvar för att förbereda återförening med vårdnadshavare. Återföreningsprocesser är ofta långvariga och komplexa och kräver aktivt stöd, tydlig planering och samordning.

Utredningsförslaget: Avsnitt "8. Uppföljning av ett barns situation"

Samhällsvetenskapliga fakulteten delar utredningens uppfattning att uppföljning efter avslutad vård kan vara viktig för att säkerställa barns trygghet och stöd över tid. Samtidigt ska framhållas, att obligatorisk uppföljning under ett år efter avslutad LVU-vård innebär betydande organisatoriska och resursmässiga konsekvenser för socialtjänsten.

Det finns en risk att långtgående och obligatoriska uppföljningskrav leder till ökad administrativ belastning och detaljstyrning av socialtjänstens arbete. Det bör därför finnas ett större utrymme för professionella bedömningar av när och hur uppföljning är motiverad.

Det är däremot rimligt att socialnämnden tydligt ska överväga behovet av uppföljning, men obligatoriska och generella krav bör användas med försiktighet.

Det ska understrykas att uppföljning inte endast är en juridisk eller administrativ fråga, utan också en fråga om relationer, tillit och frivillighet. Om uppföljningar uppfattas som kontrollåtgärder riskerar de att påverka barns och familjers tillit till socialtjänsten negativt.

Utredningsförslaget: Avsnitt "9. Ökat skydd för syskon"

Samhällsvetenskapliga fakulteten delar utredningens bedömning att syskonperspektivet behöver stärkas inom den sociala barn- och ungdomsvården. När ett barn far illa finns ofta behov av att också uppmärksamma syskons situation. Samtidigt leder utökade skyldigheter att genomföra skyddsbedömningar och utredningar av syskon, till betydande konsekvenser för socialtjänstens arbete. Det finns risk för att fler kontakter mellan socialtjänst och familjer i högre grad präglas av kontroll och myndighetsutövning. Detta kan i sin tur påverka familjers tillit till socialtjänsten och försvåra möjligheten att skapa allianser och långsiktigt förändringsarbete.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill också uppmärksamma att utvidgade utredningsskyldigheter kan medföra ökade integritetsrisker, exempelvis när känsliga uppgifter behöver delas mellan vårdnadshavare i konfliktsituationer.

För att stärkt skydd för syskon ska fungera rättssäkert i praktiken krävs därför: tydliga riktlinjer för proportionalitet, resurser och organisatoriskt stöd, hög kompetens i risk- och skyddsbedömningar, samt analyser av hur kontroll- och stödinsatser balanseras.

Avslutande synpunkter

Samhällsvetenskapliga fakulteten ser positivt på utredningens ambition att stärka barns rättigheter och rättssäkerheten inom samhällsvården. Betänkandet innehåller flera viktiga förslag som kan bidra till ökad tydlighet, bättre beslutsunderlag och stärkt skydd för barn och unga.

Samtidigt ska framhållas att rättssäkerhet inom samhällsvård inte kan reduceras till fler regler, ökade kontrollmekanismer eller mer omfattande dokumentation. Rättssäkerhet förutsätter också organisatoriska villkor som möjliggör professionellt omdöme, kontinuitet, relationellt arbete och samverkan.

För att utredningens ambitioner ska kunna realiseras i praktiken krävs därför att reformerna kombineras med långsiktiga satsningar på kompetensförsörjning, rimliga arbetsvillkor, tvärprofessionell samverkan och tillit till professionens kunskap och ansvar.

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill slutligen understryka vikten av att fortsatt värna LVU:s grundläggande barnrättsliga syfte som skyddslagstiftning för barn och unga.

Referenser

- Angelöw, A., Abrahamsson, C., Neander, K. & Psouni, E. (2026) 'Now we are on the same page' - experiences of foster parents and social workers participating in Trauma-Informed Care (TIC) training. *Child Abuse & Neglect*. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2026.107900>
- Angelöw, A., Hultman, J., Lamberti Schonfeld, A., Neander, K. & Psouni, E. (2026). 'I've always managed on my own' - Exploring resilience through the voices of children in foster care. *Adversity and Resilience Science*. <https://doi.org/10.1007/s42844-026-00210-w>
- McLoughlin, C., Connolly, D., McCarthy, S., Weir, L., O'Rourke, N. & Flynn, R. (2020) What Underpins Good Child-centred Practices in Children's Social Services?. *Journal of Social Care: Vol. 3, Article 5*. doi:<https://doi.org/10.21427/s4hf-kd02>
- Psouni, E. (2026). A Child-rights Informed, Developmental Psychological Perspective on Children's Participation in Research. In M. Petersen, A. Sonander & P. Wickenberg "Building a Sustainable Society Through Child Participation". Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-032-04535-5_5